

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας των κοινών τέκνων»

(1999/C 368/09)

Στις 12 Ιουλίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα απασχόλησης, κοινωνικών θεμάτων και δικαιωμάτων των πολιτών στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του με βάση την εισηγητική έκθεση του Braghini στις 30 Σεπτεμβρίου 1999.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 53 ψήφους υπέρ, 4 κατά και μία αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Το περιεχόμενο και τα πλαίσια στα οποία εντάσσεται η πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου

1.1. Η πρόταση κανονισμού προκύπτει από την ανάγκη μετατροπής της Σύμβασης που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Μαΐου 1998, και υπογράφηκε την ίδια ημερομηνία από όλα τα κράτη μέλη, σε κοινοτική πράξη όπως απαιτείται από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

1.2. Η Επιτροπή έχει συμπεριλάβει, σε μεγάλο βαθμό, το περιεχόμενο και την αιτιολογική έκθεση της Σύμβασης αυτής, επιφέροντας ορισμένες διορθώσεις στις διατάξεις που δεν συμβιβάζονται με την φύση της προτεινόμενης πράξης και με τις ρυθμίσεις του τομέα της δικαστικής συνεργασίας μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

1.3. Η επιλεγείσα μορφή του Κανονισμού δικαιολογείται από την ανάγκη εφαρμογής αυστηρά καθορισμένων και εναρμονισμένων κανόνων, θεωρούμενων ως συνόλου, που θα πρέπει να εφαρμοστούν με τρόπο άμεσο, ενιαίο και επιτακτικό, σε συγκεκριμένους τομείς όπως είναι η δικαιοδοσία, η αναγνώριση και η εκτέλεση αποφάσεων σχετικά με τη λύση του γάμου και την επιμέλεια των τέκνων, καθώς και από την απαίτηση εφαρμογής της απόφασης εντός συγκεκριμένης ημερομηνίας σε συντομότερη προθεσμία στις 12 χώρες στις οποίες ισχύει το κεφάλαιο IV της ΣΕΚ.

1.4. Το θέμα αυτό υπεισέρχεται στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις (άρθρο 65) καθώς και στα πλαίσια του νέου κεφαλαίου IV της ΣΕΚ, και για το λόγο αυτό η πράξη αυτή θα πρέπει να υιοθετηθεί με τη διαδικασία που θεσπίζεται στο άρθρο 67, σύμφωνα με την οποία το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα για πενταετή μεταβατική περίοδο, από την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ.

1.5. Η πρόταση έχει ως στόχο να καταστήσει ομοιόμορφους τους κανόνες του διεθνούς ιδιωτικού δικαίου των κρατών μελών σχετικά με την δικαστική δικαιοδοσία στα θέματα της ακύρωσης του γάμου, του διαζυγίου, του χωρισμού και της γονικής μέριμνας κοινών τέκνων, καθώς και την διευκόλυνση της ταχείας και αυτόματης αναγνώρισης όπως επίσης και εκτέλεσης των σχετικών αποφάσεων⁽¹⁾ με απλοποιημένες διαδικασίες.

(1) Ο όρος «απόφαση» καλύπτει εδώ μία σειρά πιο τεχνικών και νομολογικών πιο ορθών όρων όπως διάταγμα, απόφαση ή βούλευμα όπως εξηγείται στο άρθρο 13. Η μεγάλη ποικιλία εθνικών διατάξεων επί των εν λόγω θεμάτων καθιστά δυσχερή επί του παρόντος τη χρησιμοποίηση ειδικότερης ορολογίας, όπως π.χ. «διάταξη» (pronvimento).

1.6. Η πρόταση καλύπτει ένα κενό στο πεδίο εφαρμογής της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 (της οποίας το άρθρο 1 αποκλείει ρητά τα θέματα προσωπικής κατάστασης), περιοριζόμενη για το λόγο αυτό μόνο στις πτυχές που αναφέρονται στο προηγούμενο σημείο 1.5.

1.7. Με στόχο την ενοποίηση των κανόνων για τις διενέξεις δικαιοδοσίας και απλοποίησης των διατυπώσεων με στόχο την ταχεία και απλή αναγνώριση των αποφάσεων και την εκτέλεσή τους, το Κεφάλαιο II προσδιορίζει τα αντικειμενικά κριτήρια δικαστικής δικαιοδοσίας που έχουν υιοθετηθεί, την αρμοδιότητα απόφασης επίσης και σε θέματα που αφορούν την γονική μέριμνα των κοινών τέκνων, αρκεί να συνδέεται με τις υποθέσεις του γάμου, την έρευνα της αρμοδιότητας του παραδεκτού, την εκκρεμοδικία και τα ασφαλιστικά μέτρα.

1.8. Με στόχο να επιταχύνει την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων του διαζυγίου, ή χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου καθώς και των αποφάσεων σχετικά με τη γονική μέριμνα, μειώνοντας στο ελάχιστο τους λόγους άρνησης, το Κεφάλαιο III θεσπίζει την αρχή της αυτόματης αναγνώρισης, τους αποδεκτούς λόγους μη αναγνώρισης, την απαγόρευση έρευνας της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου προέλευσης και μη αναθεώρησης επί της ουσίας, όπως επίσης την αναστολή διαδικασίας, την κοινοποίηση της απόφασης και την προσβολή της απόφασης αυτής (δικαστήριο και ένδικα μέσα).

1.9. Οι κοινές μεταβατικές και γενικές διατάξεις αποβλέπουν στην προστασία των δικαιωμάτων όσων υποβάλουν προσφυγή, στη διασφάλιση της πραγματικής εφαρμογής της ημερομηνίας έναρξης της ισχύος των κανόνων καθώς και στην ρύθμιση των σχέσεων με τις διεθνείς συμβάσεις και τις πολυμερείς συμφωνίες μεταξύ Κρατών μελών, όπως επίσης στην εφαρμογή των Διεθνών Συνθηκών (συμβιβασμοί) με την Αγία Έδρα στην οποία υπάγονται η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ιταλία.

1.10. Οι τελικές διατάξεις θεσπίζουν τέλος ότι η Επιτροπή επιβλέπει την εφαρμογή του κανονισμού και θα υποβάλει ενδεχομένως προτάσεις τροποποίησης στο τέλος πενταετούς περιόδου.

2. Γενικές Παρατηρήσεις

2.1. Η σύμβαση που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Μαΐου του 1998 δημιουργήθηκε από δύο προτάσεις και σχέδια που προωθήθηκαν το 1994: η πρόδος που συντελέστηκε στο μεταξύ για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα έπρεπε να συμβάλει στην μεγαλύτερη αποφασιστικότητα των προτάσεων, τόσο από την άποψη ευρύτερων πεδίων εφαρμογής όσο και πιο αποφασιστικών περιεχομένων ενόψει μιας πραγματικής εναρμόνισης του δικαστικού πεδίου, τουλάχιστον όσον αφορά τις διαδικαστικές πτυχές. Αν και αναγνωρίζεται ως αξία η διαφύλαξη των κοινωνικών, πολιτιστικών, θρησκευτικών διαφορών καθώς και των παραδόσεων των κρατών μελών, διαπιστώνεται μια αυξημένη απαίτηση από τους πολίτες της ΕΕ να έχουν εγγυήσεις ισοδύναμες με αυτές που διαθέτουν ενώπιον των δικαστηρίων της χώρας προέλευσής τους σε κάθε κράτος μέλος.

2.2. Η επιλογή της μορφής του κανονισμού αιτιολογείται πλήρως από το περιεχόμενο της πρότασης και από την σκοπιμότητα μιας ταχείας διαδικασίας έγκρισης με συγκεκριμένες και σαφείς προθεσμίες και περιεχόμενο εφαρμογής. Η ΟΚΕ διαπιστώνει εξάλλου ότι υπήρξε περιορισμός σε ένα πολύ ειδικό πεδίο, και εκφράζει την επιθυμία να υλοποιηθεί το σχέδιο δράσης που εγκρίθηκε στη Βιέννη το 1998⁽¹⁾.

2.3. Το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού πράγματι είναι σχετικό μόνο με τις διαδικαστικές πτυχές που αφορούν την δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων στα θέματα της ακύρωσης του γάμου, του διαζυγίου και του χωρισμού, όπως επίσης γονικής μέριμνας μόνο για τα κοινά τέκνα.

2.3.1. Σε αυτά τα λεπτά ζητήματα, προκειμένου να διασφαλιστεί ο ομοιογενής χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στον ευρωπαϊκό πολίτη (άρθρο 2 της ΣΕΚ) χρειάζεται να εναρμονιστούν όσο γίνεται συντομότερα οι διαδικασίες εφαρμογής, ειδικότερα όσον αφορά τις προθεσμίες, (προθεσμίες σχετικά με την υποβολή της αίτησης, την προσφυγή κατά των αποφάσεων κλπ.)

2.3.2. Η απαίτηση εναρμόνισης των κανόνων, χωρίς να μειώνεται η ταχύτητα διακίνησης των δικαστικών υποθέσεων, θα πρέπει να αποτελέσει έναν από τους κύριους στόχους της δράσης της ΕΕ., και θα πρέπει να διευρυνθεί και προς άλλες διαδικαστικές πτυχές και να ενταχθεί σε σαφές σχέδιο δράσης της Επιτροπής.

2.3.3. Η αρχή της προστασίας της πιο αδύναμης πλευράς θα πρέπει να συζητηθεί με αποφασιστικότητα και στη λογική αυτή είναι επιθυμητή η επέκταση του κανονισμού στα θέματα γονικής μέριμνας μη κοινών ή υιοθετημένων τέκνων για τα οποία υπάρχει

κίνδυνος να υποστούν αρνητικές συνέπειες από τον ειδικό αποκλεισμό της περίπτωσης τους από τον παρόντα κανονισμό. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία η προστασία της πιο αδύναμης πλευράς να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της κανονιστική εξέλιξης τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

2.3.4. Η ΟΚΕ, στα πλαίσια της εφαρμογής του Κανονισμού, επαναλάμβανε την απαίτηση να καθοριστούν μέτρα προστασίας που να μπορούν να διασφαλίσουν την κατοχύρωση του καλύτερου δυνατού συμφέροντος των ανήλικων τέκνων και τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, που αναγνωρίζονται εξάλλου από το διεθνές δίκαιο, και υπενθυμίζει τις αρχές που έχουν ήδη εκφραστεί στη γνωμοδότηση CES 976/98 της 2ας Ιουλίου 1998.

2.4. Ο όρος «δικαστήριο» αναφέρεται αφενός σε όλες τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών στα θέματα αυτά, και αφετέρου στις διοικητικές αρχές η αρμοδιότητα των οποίων για τα θέματα αυτά αναγνωρίζεται επισήμως σε ορισμένα κράτη μέλη. Η κατάσταση αυτή μολονότι είναι θεμιτή από εθνική άποψη, εμφανίζεται ωστόσο ανησυχητική: η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία ομοιογένειας των εγκεκριμένων και κατάλληλων για τα λεπτά αυτά θέματα δικαστικών οργάνων ώστε να διασφαλιστούν οι κατάλληλες εξειδικεύσεις και επαγγελματικές ικανότητες.

2.5. Η έννοια της γονικής μέριμνας και της γονικής ευθύνης δεν είναι ενιαίες στη νομοθεσία των κρατών μελών. Δεδομένου ότι η ανώτατη νομική προστασία αφορά την προστασία των τέκνων, η ΟΚΕ συνιστά τον εντοπισμό κοινών παραμέτρων σε όλα τα κράτη μέλη με σεβασμό των κοινωνικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών διαφορών καθώς και των παραδόσεων, προκειμένου να αποφευχθεί η διαφοροποιημένη προστασία των πολιτών της ΕΕ σε ένα τόσο λεπτό θέμα. Η πτυχή αυτή φαίνεται να είναι πρωταρχική και απαραίτητη κυρίως για την εφαρμογή του άρθρου 3 του Κανονισμού.

2.6. Η αναγκαιότητα ρύθμισης με διατακτικούς και αναντίρρητους όρους όλων των διαδικαστικών φάσεων, όσων αφορά την ακύρωση και την παραγραφή των πράξεων, αποσιωπείται στον κανονισμό εις βάρος της νομικής βεβαιότητας και της διάρκειας των διαδικασιών. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να καθοριστούν οι προαναφερθέντες όροι στον κανονισμό όπου αυτό είναι δυνατό, και επίσης κάθε αρμόδιο όργανο να αναλάβει τις ευθύνες του έναντι αυτών, παρά τον λεπτό χαρακτήρα των θεμάτων που τίγονται.

2.7. Η απαίτηση να ληφθούν υπόψη προσωρινές διατάξεις και ασφαλιστικά μέτρα (άρθ.12) είναι κατανοητή από την πλευρά της προστασίας του ατόμου, φαίνεται όμως ότι αφήνουν υπερβολικό χώρο στην εφαρμογή του εθνικού δικαίου, ενσωματώνοντας επειγόντως θέματα που είναι συναφή αλλά δεν αντιμετωπίζονται από τον κανονισμό. Η ΟΚΕ κρίνει κατάλληλη μια πιο σαφή και περιοριστική διατύπωση προκειμένου να αποφευχθεί κάθε κατάχρηση ή αμφισβήτηση της ίδιας της εφαρμογής του κανονισμού και να διασφαλιστεί το δικαίωμα έκφρασης του ανήλικου στην περίπτωση που θα πρέπει να ληφθούν επείγουσες αποφάσεις σχετικά με την επιμέλεια.

2.8. Η Επιτροπή πρέπει να έχει αντιληφθεί ότι η συμβίωση στα κράτη μέλη δεν επισημοποιείται πάντοτε με τη σύναψη γάμου.

(1) Η δράση αυτή δεσμεύει την Επιτροπή να εκπονήσει προτάσεις για την ολοκλήρωση του κανονιστικού πλαισίου περί γάμου και επιμέλειας των τέκνων, και γενικότερα για ό,τι αφορά το αστικό ιδιωτικό δικαίωμα των καθεστώτων γάμου.

Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει με ιδιαίτερη προσοχή ποια μέτρα πρέπει να ισχύουν σε περίπτωση διακοπής των σχέσεων αυτού του είδους και όταν λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με την κηδεμονία των παιδιών της εν λόγω οικογένειας, έτσι ώστε οι αποφάσεις αυτές να αναγνωρίζονται και να εφαρμόζονται αυτομάτως. Για την προστασία των συμφερόντων των παιδιών, πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή στη διαφορετική μεταχείριση που θα προκύψει τώρα επειδή η πρόταση αφορά αποκλειστικά τους έγγαμους γονείς.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να προτείνει ορισμένες τροποποιήσεις στο κείμενο οι οποίες θα βελτιώσουν την κατανόησή του και την εφαρμογή του, υπό μορφή τροπολογιών δεδομένου του τεχνικού περιεχομένου του.

3.2. Άρθρο 10.1

Προκειμένου να καταστεί ακριβέστερο το κείμενο με τη χρησιμοποίηση όρων που είναι προσδιορισμένοι από νομικής απόψεως, το άρθρο πρέπει να διατυπωθεί ως εξής:

«Όταν ο εναγόμενος δεν παρίσταται, η αρμόδια αρχή υποχρεούται να αναστείλει τη διαδικασία μέχρις ότου εξακριβωθεί ότι το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν κοινοποιήθηκε στον εναγόμενο ή ότι ορίστηκε προθεσμία παράστασης μικρότερη από αυτή που προβλέπει ο νόμος προκειμένου να μπορέσει να ασκήσει τα δικαιώματά του.»

3.3. Άρθρο 12

Η φράση «που ευρίσκονται στο κράτος αυτό» είναι πολύ γενική και γι' αυτό θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί ένας ακριβέστερος όρος για να οριστούν με ακρίβεια τα πρόσωπα ή αγαθά στα οποία αναφέρεται ο κανόνας.

3.4. Άρθρο 15.1 β)

Η έκφραση «μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση» να αντικατασταθεί από τη φράση «με τελικές πράξεις».

3.5. Άρθρο 23

Είναι απαραίτητο, για λόγους ταχύτητας της διαδικασίας και σαφήνειας του δικαίου, να αναφερθεί με ακρίβεια μια λογική νόμιμη προθεσμία που θα αντικαταστήσει τη λέξη «αμελητί».

3.6. Άρθρο 24

Για να οριστεί επακριβώς η ενδεχόμενη προσβολή της απόφασης, το άρθρο πρέπει να διατυπωθεί ως εξής:

«Η απόφαση επί της αιτήσεως επιδίδεται ή κοινοποιείται στον αιτούντα, εντός προθεσμίας ..., επιμέλεια του γραμματέα του δικαστηρίου, όπως προβλέπει το δίκαιο του κράτους μέλους όπου ζητείται η εκτέλεση και κοινοποιείται στον αντίδικο εντός... επιμέλεια της αρχής»

3.7. Άρθρο 25.2

Για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο κατά την τελευταία φάση να προβληθούν άλλοι λόγοι για τους οποίους, αφαιρετικά, μπορεί να παραταθεί η προθεσμία, κρίνεται σκόπιμο η προηγούμενη φράση να διατυπωθεί ως εξής:

«Εάν το πρόσωπο αυτό έχει τη διαμονή του σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση που επιτρέπει την εκτέλεση, η προθεσμία για τον αντίδικο είναι δύο μήνες, ανεξαρτήτως αποστάσεως, από την ημέρα κατά την οποία ....»

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI